

Laulības līguma saistošais spēks pret trešajām personām

Laulātie laulības laikā ir tiesīgi paši brīvi izraudzīties sev piemērotāko savstarpējo mantisko attiecību režīmu. Stājoties laulībā, aktualizējas jautājums par to, vai un kāda manta piederēs katram laulātajam kā atsevišķā manta, vai arī laulātie iegūs kopīgu mantu, ar ko kopīgi arī rīkosies. Apskatām, kādas darbības jāveic, lai laulības līgums, kas paredz tiesības uz nekustamo īpašumu, iegūtu saistošu spēku pret trešajām personām.

Laulāto mantiskās attiecības

Visbiežāk Latvijā sastopams likumiskais laulāto mantisko attiecību režīms, kas sevī ietver kopīgas mantas prezumpciju, proti, pēc laulības noslēgšanas visa laulības laikā iegūtā manta ir abu laulāto kopīgā manta, izņemot to mantu, kas Civillikuma (CL) [91.pantā](#) norādīta kā katra laulātā atsevišķā manta vai manta, kuru laulātais iegādājies par saviem atsevišķiem līdzekļiem, savu darbu vai konkrētu rīcību.

Atbilstoši minētajai prezumpcijai, stājoties laulībā, laulāto starpā automātiski nodibinās likumiskais laulāto mantisko attiecību režīms, ja vien tie jau pirms laulības noslēgšanas vai laulības laikā paši pēc savas iniciatīvas nav noslēguši laulības līgumu, ņemot vērā katra laulātā ekonomiskās un saimnieciskās aktivitātes vai arī laulāto savstarpējo attieksmi un izjūtas vienam pret otru, rūpes vienam par otra labklājību un stabilitāti.

Ar laulības līgumu atbilstoši CL [114.pantam](#) laulātie izbeidz likumisko laulāto mantisko attiecību režīmu, proti, izbeidz kopīgas mantas prezumpciju attiecībā uz visu laulības laikā kopīgi iegūto mantu. Tā vietā turpmāk laulātie nosaka vai nu

visas laulāto mantas šķirtību, vai visas mantas, tajā skaitā pirms laulības iegūtās un laulības laikā atsevišķi iegūtās, kopību.

Tāpat laulātie savā starpā ir tiesīgi noslēgt arī līgumu, kas nav definējams kā laulības līgums, bet ar kuru kādu no laulības laikā iegūtajām kopīgajām mantām laulātie nosaka par konkrētā laulātā atsevišķo mantu, tādējādi neizbeidzot laulāto likumisko mantisko attiecību režīmu.

Laulības līgums zemesgrāmatā

CL [115.pants](#) paredz, ka, *lai laulības līgumiem piešķirtu saistošu spēku pret trešajām personām, tie ierakstāmi laulāto mantisko attiecību reģistrā un par nekustamo mantu – arī zemesgrāmatās*. Kā redzams, likumdevējs nepārprotami ir noteicis, ka laulības līgums par nekustamo īpašumu savu saistošo spēku pret trešajām personām iegūst tikai pēc tā ierakstīšanas divos publiskos reģistros – Uzņēmuma reģistra (UR) laulāto mantisko attiecību reģistrā un zemesgrāmatā, proti, konkrētā nekustamā īpašuma zemesgrāmatas nodalījumā.

Atbilstoši Zemesgrāmatu likuma [16.pantam](#) laulības līguma par visas mantas šķirtību esamības faktu nodibina ar pieminājumu par visas mantas šķirtību zemesgrāmatas nodalījuma 2.daļas 1.iedaļā. Lai konkrētajā zemesgrāmatas nodalījumā ierakstītu minēto pieminājumu, laulātajiem ir jāiesniedz zemesgrāmatā notariālā kārtībā sagatavots nostiprinājuma lūgums un to pamatojošie dokumenti, tostarp laulības līgums par visas mantas šķirtību.

Laulības līgums par nekustamo īpašumu savu saistošo spēku pret trešajām personām iegūst tikai pēc tā ierakstīšanas UR laulāto mantisko attiecību reģistrā un zemesgrāmatā

Zemesgrāmatu likuma [16.pantā](#) paredzētais pieminājums, ka konkrētais nekustamais īpašums ir laulātā atsevišķā manta, ir nepieciešams gadījumā, ja puses nenoslēdz laulības līgumu un neizbeidz laulāto likumisko mantisko attiecību režīmu, bet ar savstarpēju līgumu vienojas par konkrētā nekustamā īpašuma nodošanu vienam no laulātajiem, īpašumam kļūstot par viņa atsevišķo mantu.

Viss atkarīgs no laulāto rīcības

Laulības līgumam saistošu spēku pret trešajām personām var piešķirt tikai paši laulātie, veicot aktīvas darbības – līgumu ierakstot UR un zemesgrāmatā. Atbildība par laulības līguma saistošo spēku pret trešajām personām gulstas uz laulāto plecēm, jo ne velti laulātie ar laulības līgumu ir noteikuši visas mantas šķirtību, kas ir izņēmuma stāvoklis attiecībā pret CL nostiprināto laulāto kopīgās mantas prezumpciju. Neveicot laulības līguma reģistrāciju publiskajos reģistros, laulātajam, kuram nekustamais īpašums turpmāk piederēs vienpersoniski, ir jāreķinās ar nelabvēlīgām sekām, kā tas analizēts Senāta 2023.gada 7.decembra [spriedumā lietā SKC-275/2023](#).

Laulātie nedrīkst vieglprātīgi uzskatīt un paļauties, ka laulības līgums par visas mantas, kuras sastāvā ir arī nekustamais īpašums, šķirtību pēc tā ierakstīšanas UR vestajā laulāto mantisko attiecību reģistrā automātiski iegūs saistošu spēku pret trešajām personām.

Ja laulātajam piederošā nekustamā īpašuma zemesgrāmatas nodalījumā nav piemērinājuma par laulāto visas mantas šķirtību, tad jebkura trešā persona, ieskatoties attiecīgajā zemesgrāmatas nodalījumā, secinās, ka nekustamais īpašums ir abu laulāto kopīga manta. Savukārt laulāto kopīgas mantas statuss otra laulātā kreditoriem rada tiesisku pamatu piedziņas vēršanai uz otram laulātajam piederošo daļu nekustamajā īpašumā.

Senāts [spriedumā lietā SKC-275/2023](#) vērtējis lietas apstākļus, kad laulātie nebija iesnieguši zemesgrāmatā nostiprinājuma lūgumu laulības līguma ierakstīšanai ar piemērinājumu par visas mantas šķirtību. Līdz ar to otra laulātā kreditors bija tiesīgs vērst piedziņu uz otra laulātā daļu nekustamajā īpašumā kā uz laulāto kopīgo mantu, jo, kā secināja tiesa, CL [115.pants](#) paredz laulības līguma ierakstīšanu divos publiskos reģistros saistoša spēka pret trešajām personām iegūšanai.

Lai arī minētajā spriedumā tiesa konstatēja laulības līguma par visas mantas šķirtību spēkā esamību, tomēr bez ierakstīšanas zemesgrāmatā līgumā atrunātais, nekustamajam īpašumam noteiktais atsevišķās mantas statuss bija tikai formāla atruna laulāto starpā bez saistoša spēka pret trešajām personām.

Tikai UR laulāto mantisko attiecību reģistrā un zemesgrāmatā izdarīts ieraksts par laulāto mantas šķirtību tiesiski pasargā laulāto kā nekustamā īpašuma īpašnieku no situācijas, kad otra laulātā kreditors vērš piedziņu uz laulātajam atsevišķi piederošā nekustamā īpašuma daļu kā uz otra laulātā daļu kopīgā mantā.

Minētais ir attiecināms arī uz laulāto starpā noslēgto līgumu par konkrēta nekustamā īpašuma noteikšanu par viena laulātā atsevišķo mantu, lai arī minētais līgums nav uzskatāms par laulības līgumu. Līdz ar to arī par atsevišķas mantas statusa noteikšanu zemesgrāmatā ir izdarāms attiecīgs piemērinājums, lai tas iegūtu saistošu spēku pret trešajām personām.

<https://itiesibas.lv/raksti/lietvediba/lietvediba/business-laulibas-liguma-saisto-sais-speks-pret-tresajam-personam/28412>

